

A D E X A M E N
IN GYMNASIO REGIO BREGENSI
CUM DISCIPULIS OMNIUM ORDINUM

a. d. VIII et VII Kal. Oct. c1010000cxviii

P U B L I C E H A B E N D U M

INVITAT

FRIDERICUS SCHMIEDER,

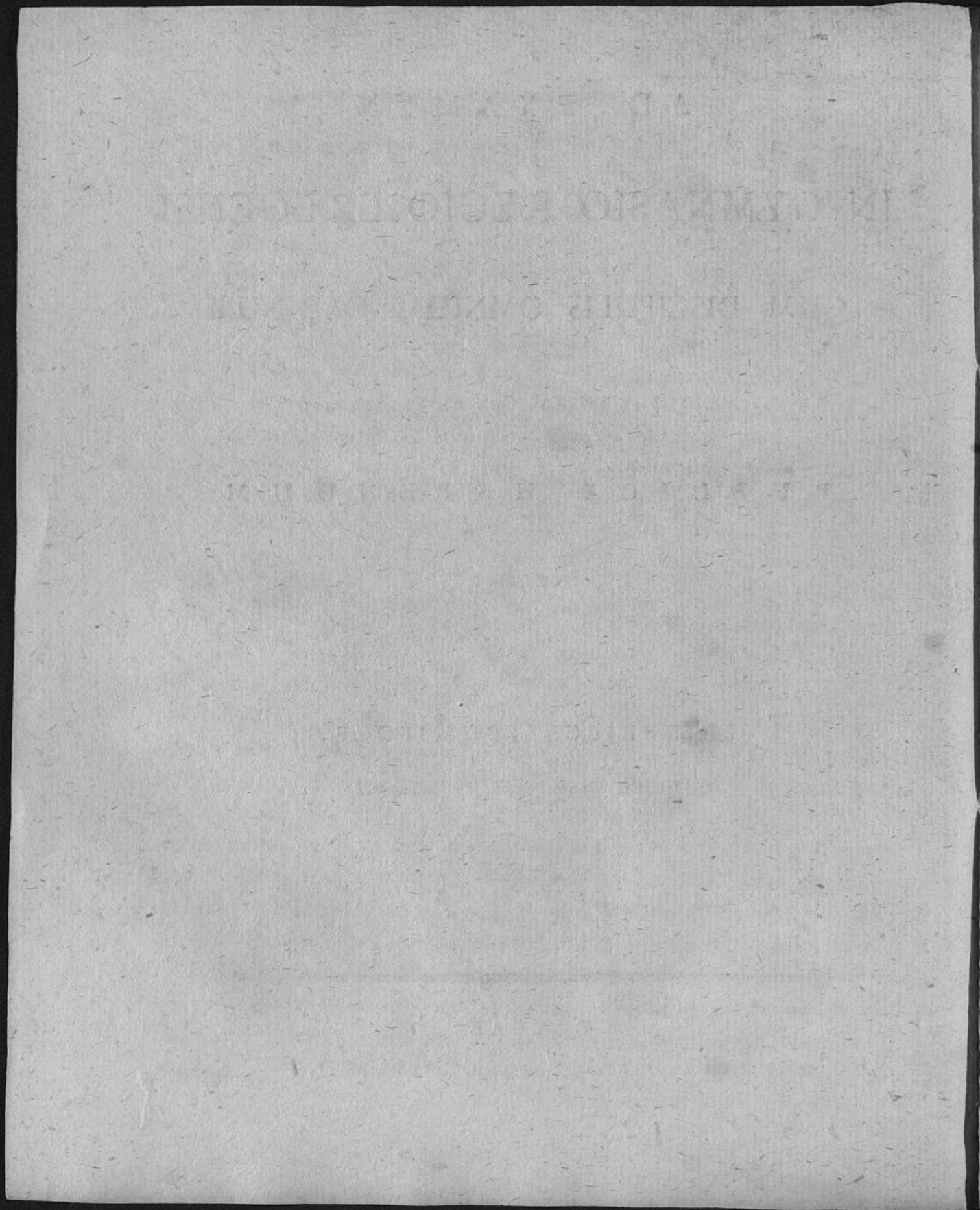
Phil. Dr. Gymn. Rector et Professor.

BREGAE

Typis Caroli Theoph. Wohlfahrt.

BRIE (1818)
1

II.

Ferarum et Iusus et pugnae inter sese placerent etiam nobis, quippe quos singularis earum pugnandi ratio ingeniumque perspectum oblectaret; Romanorum vero ferociae spectacula non satis faciebant, nisi quibus plurimus sanguis funderetur. Quare prioribus saeculis in Circo, postea in Titi Amphitheatro ferarum venationes edebantur, in quibus et harum plurimae et hominum non pauci miserabili morte peribant. „Sed quae potest homini esse politico delectatio, quum aut homo imbecillus a valentissima bestia laniatur aut praeclara bestia venabulo transverberatur?“ ut Cicero dixit Epist. ad Div. 7, 1. mentione facta ludorum Pompeii apparatusissimorum, in quibus quingenti leones caesi et viginti elephantum. Quae elephantorum venatio more praelii facta erat, Gaetulis ex adverso pugnantibus; a quibus cum premerentur, „universi eruptionem tentavere, non sine vexatione populi, circumdati „clathris ferreis;“ tandem vero „amissa fugae spe, misericordiam „vulgi inenarrabili habitu quaerentes, supplicavere, quadam sese lamentatione complorantes: tanto populi dolore, ut oblitus imperatoris „ac munificentiae honori suo exquisitae flens universus consurgeret dirasque Pompejo, quas ille mox luit, imprecaretur.“ (Probabilius id Dionem

Dionem ab aliquot tantum hominibus e plebe factum referre, recte monuit Schütz, V. Doctiss. ad Cicer. l. 1. ἡλεήθησάν τινες ὑπὸ τῆ δῆμῳ, lib. 39. pag. 108 ed. Sylb. Elephantorum verò horum alii statim, alii paullo post moriebantur.) „Pugnare et Caesari dictatori, tertio consulatu ejus, viginti, contra pedites quingentos; iterumque totidem „turriti cum sexagenis propugnatoribus, eodem quo priores numero „peditum et pari equitum ex adverso dimicante; postea singuli, principibus Claudio et Neroni in consummatione gladiatorum,“ h. e. ut, qui gladiator fortissimus isque solus elephantum vicisset objectum, rudem acciperet publica mercede alendus. Plin. H. N. l. 8. c. 7. ubi Hard. Sed cavendum est, ne fines, quos ipse mihi constitui, egrediar. Redeo ad Martialem, qui, si recte memini, elephantorum venationis uno tantum loco obiter mentionem fecit *Xen. 98. Onager.*

Pulcher adest onager: mitti venatio debet

Dentis erythraei; jam removete sinus.

Dentis erythraei, elephantum, per synecdochen. *Sinus* removendi sunt clathri illi ferrei sive retia valida arcendis feris a populi sedibus facta; ab onagro enim, cujus summam celeritatem admirabantur, nihil erat periculi. — Ceterum Martialis libro 5, 65. Domitiani universos hujus generis ludos laudans Herculis labores, quibus coelum meruerit, minimam dicit partem fuisse eorum, quae Caesar dederit spectanda.

Astra polumque dedit, quamvis obstante noverca,

Alcidae Nemeae terror et Arcas aper,

Et castigatum libycae ceroma palaestrae,

Et gravis in Siculo pulvere fusus Eryx,

Sylvarumque tremor, tacita qui fraude solebat

Ducere non rectas Cacus in antra boves.

Ista tuae, Caesar, quota pars spectatur arenae?

Dat majora novus praelia mane dies.

Quot

Quot graviora cadunt Nemeaeo pondere monstra?
 Quot tua Maenaliis collocat hasta sues?
 Reddatnr si pugna triplex pastoris Iberi,
 Est tibi, qui possit vincere Geryonem.
 Saepe licet Grajae numeretur bellua Linae,
 Improba Niliacis quid facit Hydra feris?
 Pro meritis coelum tantis, Auguste, dederunt
 Alcidae cito di, sed tibi sero dabunt.

Alcidae, Alcaei (qui graece 'Αλκείδης et 'Αλκαῖος) nepoti, Herculi astra polumque dedit, causa fuit, ut deorum numero adscriberetur, licet renitente noverca, Junone, *Nemeae terror*, leo Nemeaeus prostratus et *aper* Erymanthius s. Maenalius, qui *Arcas* vocatur ut lib. 4, 28. smaragdi *Scythae* et sardoniches *Indi*. — et *ceroma lib. pal. castigatum*, et luctae certamen cum Antaeo in Libya, qui Neptuni, ut ferunt, filius quum terrae matri et viribus confideret, hospites ad luctationem provocare solitus tandem post multos occisos ab Hercule suffocatus est; *ceromate*, ex oleo, cera et pulvere in speciem luti facto, ungebantur in palaestra luctaturi, quo molliore uterentur cute; *ceroma castigatum* interpretatur Gronov. ad Stat. Sylv. 3, 1. p. 145. 146. *ceroma* dstrictum, quia, qui luctabantur, stringebant invicem; *castigare* enim proprie est: stringere, vincire et *ceroma castigare*, idem quod *lentum ceroma terere* in libr. Epigr. 4, 19, 5. — et *Eryx*, Veneris filius et Butae, Siculorum rex, *gravis*, terribilis in palaestra sicula; quum enim Herculem provocasset, tertio demum caestuum certamine victus periit, — et *Cacus* interemtus, Vulcani filius, *silvarum tremor*, latro immanis in Latio, qui *fraude tacita*, non facili detectu, boves raptas *non rectas* sed aversas cauda trahens in antra montis Aventini silva densissima tecti abducere solebat. Sed quam parva haec est pars eorum, quae a Caesare populo exhibentur spectanda! *novus dies*, lux orta, ipsum mane majora certamina,

mina, majores et plures bestias victas ostendit, quam Hercules tota vita stravit. Ferarum enim pugnantium spectacula erant matutina, quibus opponuntur meridiana gladiatorum inter se. Xen. 92: *matutinarum non ultima praeda ferarum, saevus oryx constat quot mihi morte canum!* est vero oryx africanarum ferarum species eaque major ex ordine animalium ruminantium, olim notissima, cujus robur et animum ad proelia natum Oppianus libro II. descripsit; (locos vett. collectos vide in Bochart. Hieroz. T. 1. p. 946 et 968. et in Schneideri V. Cl. nota ad Colum 9, 1.) — v. 9. Quot leones cadunt vel maximi, qualium unum descripsit Mart. lib. 8, 55. *tua hasta, hasta venatorum, quos tu populo praebes spectandos, qui tuis auspiciis cum feris pugnant, quot sues maenaios collocat, sternit in arena exanimatos!* Metaphora Heraldō sumta videtur ab antiquo collocandi cadaveris more non solum in vestibulo aedium verum et in loco publico, ut pro rostris Romae. Graeci *περὶ θεῶν*. Plaut. Amphitr. I, 1, 147 *jam pridem videtur factum, heri quod homines quatuor in soporem collocastis nudos* h. e. plagis male mulcatis propeque exanimatos stravistis, ut facile possent spoliari. — *Si reddatur pugna*, si iterum necesse esset pugnare cum *pastore Ibero* (ut Ovid. Metam. 9, 184.), Geryone tricorpore (unde *pugna triplex*.) Hispano, quem Hercules boves ejus abigere jussus interfecit, est tibi inter venatores tuos, qui Geryonem vincere possit, Carpophorus, *Ἰνερσιμαχός* fortissimus, certissime venabula dirigens, ut eodem die aprum, ursum, leonem, pardum confoderet infatigatus, alio bis denas feras uno tenore perimeret, juvenis tam robustus, ut eodem ferme momento geminos juvencos saevientes cornibus apprehensos humi allideret, bubalumque domaret et bisontem; de quo vide Mart. libro de Spect. 17. 25 et 30: *Saecula Carpophorum, Caesar, si prisca tulissent, jam nullum in monstris orbe fuisset opus; et: haec armata manus Carpophori hydrae mors una fuisset; huic percussa foret tota Chimaera semel.* Licet igitur *Lernae grajae bellua,*
hydra

hydra lernaea saepe numeretur a capitibus, licet multiplex monstrum esset, quia pro sectis capitibus plura renascebantur, *quid facit*, quam contemnenda est *hydra improba*, quantumvis audax et Herculis labores eludens, si comparatur *feris Niliacis*, crocodilis, quos primus M. Scaurus aedilitatis suae ludis (Plin. H. N. 8, 26), tum Augustus et Domitianus Romae ostenderunt. Quid facit hydra crocodilis? i. e. quam parum decet, hydram componere cum crocodilis; Propert. 3, 1, 20: *nou faciet capiti dura corona meo*, non decebit, capiti meo imponere coronam duram. — v. 16. Concludit denique ut adulator; Alcidae dñi pro suis meritis magnis quidem sed minoribus, si cum tuis comparantur, qui multo plura et majora monstra delevisti, cito coelum dederunt, ut eum curis et laboribus liberarent; tibi sero dabunt, ut quam diutissime felicitate summa fruaris. Intelligitur simul votum Martialis pro vita et salute imperatoris ad extremam senectutem conservanda.

In hisce venationibus et casus fortuitos et novas inauditasque venandi rationes maxime placuisse nemo dubitabit. Sus fera, ex vulnere, dum ipsa periret, pariens, digna videbatur Martiali, quae tribus epigrammatis *de Spect.* 14. 15. 16. caneretur, quorum postremum est:

Sus fera, jam gravior maturi pignore ventris,
 Emisit foetum, vulnere facta parens;
 Nec jacuit partus sed matre cadente cucurrit.
 O quantum est subitis casibus ingenium!

Ingenium est casibus subitis h. e. casu interdum subito fiunt, quae ingenio efficere non potuisses. Inde dicunt: casus tibi que valet. Similiter Ovid. *Metam.* 6, 574: *grande dolori ingenium est*, dolor et suadet et perficit interdum, quod vel summo praeditus ingenio nec suasisses nec perfecisses. Similis argumenti carmen de cane ex vulnere pariente vide in *Anthol. graecae* T. II. p. 221. XXXIV.

Accidisse videmus in arena (lib. de spect. 12.), ut leo magistri manum, saepe fortasse ori sine damno insertam, contemeraret prae-mordens et lacerans; qui morte punitus. Pax leonina est in proverbio; tigres enim et leones nunquam bona fide mansuescunt, sanguinis ad-spectu et colore facile ad feritatem retrahuntur. Quare quid mirum, si alius leo (lib. 2, 75.) qui cicur in arena vagabatur, pueros aliquos arenam a sanguine prius effuso purgantes miserabiliter in conspectu populi laceraret?

Novum venationis genus, feras visco captandi miratur Martialis
de Sp. 13.

Praecepta sanguinea dum se rotat ursus arena,
Implicitam visco perdidit ille fugam.
Splendida jam tecto cessent venabula ferro,
Nec volet excussa lancea torta manu.
Deprendat vacuo venator in aëre praedam,
Si captare feras aucupis arte placet.

Dum se ursus arena, cruore respersa, *praecepta rotat*, citato impetu volvit, ut plagas evitet, (sic enim solent ursi a venatoribus agitati;) incidit in viscum, quo implicitus fugere porro non potuit. Quod qua ratione factum sit, haud facile est intellectu. Fortasse sicut aviculae virgis, visco oblitis, capiuntur, ita ursus contis pice viscoque illitis pellique tenaciter inhaerentibus impediabatur, quo minus fugeret. At ferae si visco possunt captari, non amplius opus est venabulis; splendida, ferarum sanguine non cruentanda, jam cessent *tecto ferro* vagina, recondatur nunc venabulum inutile in hoplothea. Nec lancea *torta*, vibrata, volet *manu excussa*, translato verbo ad locum, unde motio fit, ut ap. Virg. Aen. 6, 353: *navis excussa magistro*; Lucan. 4, 385 *excussis — ferrum vibrasse lacertis*. Inversa sic ratione venandi, ut visco capiantur ferae pro avibus, videat venator, utrum sua arte uti possit in *aëre vacuo*.
Quod

Quod vero quum fieri nequeat (cf. Virg. Ecl. I, 60: *ante leves ergo parcentur in acthere cervi*;) nullam superesse venationem intelligitur.

Mirandis etiam hoc adnumeratur, ut mulieres cum bestiis pugnarent.

de Sp. 8.

Prostratum Nemees in vasta valle leonem,

Nobile et herculeum fama canebat opus.

Prisca fides taceat, nam post tua munera, Caesar,

Haec jam feminea vidimus acta manu.

Primum Herculis laborem fuisse, ut leonem Nemeaeum tolleret *in vasta valle*, ubi ingens erat solitudo, satis constat; at *fides prisca*, qua facile res gestae in majus feruntur, taceat etc. Potest hoc epigramma ad Titi tempora referri, in cujus spectaculis Dio pag. 757 mulieres quoque, verum tamen non nobiles, una cum viris bestias confecisse narrat. Nova res erat sub Nerone. Xiphilinus: *ἐκεῖνο δεῖξαι καὶ αἰσχιστον καὶ δεινότατον ἄμα ἐγένετο, ὅτι καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες οὐχ ὅπως ἵππικῆ ἀλλὰ καὶ τῆ βουλευτικῆ ἀξιώματος — κα θηρία ἀπέκτειναν καὶ ἐμονομαχῆσαν.*

Res nota est maleficos supplicio adficiendos feris saepe fuisse objectos; sed ne simpliciter perirent, institutum etiam erat ab imperatoribus, ut in amphitheatro fabulas antiquas repraesentantes populo spectacula praeberent; quorum, quamvis ad venationes non pertineant, mentionem hoc tamen loco facere liceat. In Mart. de Sp. 9. 10. 23. Epigr. 8, 30. et 10, 25 commemorantur, qui Orphei, Daedali, Scaevolae et Laureoli partes agere coacti essent.

de Sp. 9.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus

Assiduam vivo viscere pavit avem,

Nuda Caledonio sic pectora praebuit urso

Non falsa pendens in cruce Laureolus.

(2)

Vivebant

Vivebant laceri membris stillantibus artus
 Inque omni nusquam corpore corpus erat.
 Denique supplicium dederat necis ille paternae;
 Vel Domini jugulum foderat ense nocens;
 Tempia vel arcano demens spoliaverat auro;
 Subdiderat saevas vel tibi Roma faces.
 Vicerat antiquae sceleratus crimina famae,
 In quo, quae fuerat fabula, poena fuit.

Describitur spectaculum malefici in cruce urso expositi. Fabula de Prometheo propter ignem e coelo sublatum in Caucaso, scythica rupe, ita ab Jove religato, ut aquila seu vultur interdum *viscere vivo*, jecore, quod per noctem succreverat, pasceretur, non ignoratur. Praebuerat etiam argumentum saltationis. Lucian. de salt. c. 38. Ut olim Prometheus vulturi, ita in amphitheatro sceleratus quidam *pectora*, corpus, *Caledonio*, immanissimo praebuit urso, vera in cruce pendens, non in falsa, ut Laureolus in fabula Naevii vel Laberii, qua latro quidam ejus nominis in crucem actus fingebatur. cf. Suet. Calig. 57. Juv. Sat. 8, 187 et interpretes. Scelerati hujus, qui ipse Laureolus, cujus fatum repraesentabat, dicebatur, laceri artus *vivebant*, palpitabant, membris cruore stillantibus. Versus 6 imitatur lusus verborum Ovidios; quamquam oxymoron et apud alios poetas non est infrequens, hac sententia: exstabat corpus sed lacerum, deforme, quod agnosci non poterat. Similiter dixit Epigr. 7, 61: *inque suo nullum limine limen erat*. Ne vero haec poena crudelis magis quam justa videatur, scelestum illum hac morte credas dignissimum fuisse. Denique h. e. ut brevi omnia dicam, (sic utuntur hac voce Horat. Serm. I, 1, 92. 4, 80. Flor. I, 16 et alii) vel patrem occidit vel dominum *nocens*, maleficus, nefarius; vel templa spoliavit auro *arcano*, aureis vasis ad sacros usus reconditis, vel Romam incendit. Saltem superaverat crimina *famae antiquae* Laureoline an Promethei?

methei? incertus haereo, sed epitheton *antiquus* magis convenit Prometheo; superaverat igitur crimina olim in Prometheum illata, quod in hoc scelerato poena fuit vera, quae ficta in Prometheo. Quartum et quintum distichon in librorum Mstorum Gruteri tertio desunt, in quarto dicuntur esse Panormitani, h. e. Antonii Panormitae, qui saeculo XV in Italia poesim latinam restituerat. Hinc et quod videbantur inepta et praecedentibus non posse connecti, Gruterus et Scriverius opinabantur vel ea esse ejicienda, vel intermedios aliquot versus excidisse. Ego cum Scaligero et Gronovio nihil video inepti eosque versus elegantiores censeo quam pro Panormita, de quo vid. Bayle Diction. T. III. p. 578.

Epigr. 10.

Daedale, Lucano cum sic lacereris ab urso,
Quam cuperes pennas nunc habuisse tuas!

Adloquitur poeta ipso in amphitheatro maleficum quendam damnatum, ut Daedalum imitaretur; qui, quod recte suspicatur Raderus, alis in Daedali imaginem instructus pegmateque excussus in feras veluti volando deciderat. Simile fuit supplicium Icarum ejusdem. Suet. Ner. 12. Pegmata dicebantur tabulata ex se surgentia, tacite in sublime crescentia et alias ex inopinato varietates, aut dehiscentibus, quae cohaerebant; aut, quae distabant, sua sponte cohaerentibus; aut iis, quae eminebant, in se residentibus. Sen. Epist. 88. Quali machina sublatus ille sceleratus, quum solutis compagibus in arenam decidisset, ab ingente urso lacerabatur. Quod videns Martialis exclamat: quam cuperes, habuisse nunc alas illas veteres, quibus avolare potuisses!

Epigr. 23.

Quidquid in Orpheo Rhodope spectasse theatro
Dicitur, exhibuit, Caesar, arena tibi.

Reperunt

Repserunt scopuli, mirandaque silva cucurrit,
 Quale fuisse nemus creditur Hesperidum.
 Adfuit inmixtum pecudum genus omne ferarum,
 Et supra vatem multa pependit avis.
 Ipse sed ingrato jacuit laceratus ab urso — —
 (Haec tamen ut res est facta, ita ficta alia.)

Describitur supplicium malefici ita feris objecti, ut Orphei personam ostendens fabulam antiquam renovaret ac sensibus populi subjiceret. Videtur arte effectum in amphitheatro, quod *in Orpheo theatro* i. e. Orpheo canente in valle ad Rhodopen montem accidisse fabulabantur. Intromissum damnatum aliquem fingas, habitu Orphei sedentem, ad lyram canere jussum. Machinarum ope saxa lentius, citius arbores ad id ipsum paratae, auro obductis ornatae fructibus, admovebantur. De saxorum et arborum Orphei cantum sequentium frequenti apud veteres memoria vide Olearium ad Philostratos p. 899. Per eas discurrebat omne genus ferarum; in arboribus alligatae sedebant vel funiculis retentae volitabant aves; Ovid. Met. 10, 143: *inque ferarum Concilio medius, turba volucrumque sedebat*. Sed ut verus Orpheus a Maenadibus fingitur discerptus, ita hic ab urso *ingrato*, surdo ad gratam sonoramque vocem, vere periit laceratus. Versus ultimus totus est ineptissimus, eumque Gronovius recte censet esse infelicis alicujus versificatoris, qui deficientem in veteri codice versum suppleverit. Etiam versus 5 videbatur esse corruptus; *pecudes* enim et *ferae* saepe distinguuntur, ut epigr. 9, 71 et locis multis, inter quos insignis est, quem scripsit Calpurnius, Martialem imitatus Ecl. 2, 10: *adfuit omne genus pecudum, genus omne ferarum*; eundem etiam versum repetiit Dracontius, *gignitur* scribens pro *adfuit*. Quare viri docti, ut locum emendarent, plura tentarunt, quae cum varietate lectt. proponere hujus loci non est; nec omnino necessaria sunt. *Pecus* enim pro omni animali praeter

praeter hominem dici, et maxime pro ovibus et animalibus domesticis docent lexica. Hinc Varro R. R. 2, 1, 5: *pecudum ferarum genus* dixit, equos, oves bovesque feras intelligens. Interdum etiam ferae pecudes sunt, quae silvestres dicuntur, ex. c. Colum. 9, 1: *ferae pecudes, ut capreoli damaeque nec minus orygam cervorumque genera et aprorum* etc. Easdem *feras pecudes* appellare videtur Lucr. 1, 14. Quare vulgatam in Mart. lectionem, non mutatam, sic interpretor: *adfuit immixtum arborum seriei omne genus pecudum ferarum*, ut cervi, capreoli, damae aliaque animalia non domestica. Ferae enim finguntur Orpheum esse secutae, ferae solebant in amphitheatro ostendi. — Post hoc epigramma in Cod. Thuano hoc iuventum est distichon, quod paullulum ex mente Gronovii mutatum adscripsi:

Orphea quod subito tellus emisit hiatu

Miramur? versa venit ab Eurydice.

Qui versus si genuini sunt, etiam rationem, qua Orpheus personatus in arena collocatus sit, docent. Machinis et arte factum est, ut solum scinderetur Orpheumque subito emitteret. Spectatores cur e terra emissus sit miratos poeta de mytho Orphei et Eurydices admonet, nempe rediisse modo Orphea ex inferis ab Eurydice *versâ*, reversa, quia Orpheus respexerit. Q. Hortensius aliquando Orphei persona ad amicos exhilarandos utebatur. Coenabant apud eum in silva agri Laurentis, excelso loco. „Quintus Orphea vocari iussit. Qui cum eo „venisset cum stola et cithara et cantare esset iussus, buccinam inflavit, „ubi tanta circumfluxit nos (convivas) cervorum, aprorum et ceterarum „quadrupedum multitudo, ut non minus formosum mihi visum sit „spectaculum, quam in circo maximo aedilium sine africanis bestiis cum „fiunt venationes.“ Varro de R. R. lib. 5, 13.

Alii scelerato ea lex erat posita, ut in arena partes ageret Mucii Scaevolae, manum igne exurentis; de quo duo exstant epigrammata,
lib.

lib. 8, 30 et 10, 25. In priore, quod scriptum erat Domitiano vivo, totus est Martialis in admirando hominis animo forti.

Qui nunc Caesareae lusus spectatur arenae,

Temporibus Bruti gloria summa fuit.

Adspicis, ut teneat flammam, poenaeque fruatur

Fortis et attonito regnet in igne manus!

Ipsae sui spectator adest, et nobile dextrae

Funus amat: totis pascitur illa sacris.

Quod nisi rapta foret nolenti poena, parabat

Saevior in lassos ire sinistra focos.

Scire piget, post tale decus, quid fecerit ante:

Quam vidi, satis est hanc mihi nosse manum.

Bruti temporibus, verius: primo post Bruti mortem anno a. U. 246, in bello contra Porsennam id facinus summam Scaevolae peperit gloriam, quod nunc in arena Caesaris tanquam lusus spectatur. Quare *non se miretur, Caesar, longaeva vetustas: quicquid fama cavit, donat arena tibi*, de spect. 6. Per jocum enim *hodie fit*, quod olim viri fortissimi vix audebant. Vides, ut Mucius noster animo fortissimo dextram ignibus exuri patiatur, ut manus ejus *teneat*, sustineat flammam immota, ut fortis *poena fruatur*, ut poena et dolore in voluptatem versis patiando illustrior fiat et *regnet*, invicta quasi dominetur in igne *attonito*, patientiam stupente. *Ipsae sui spectator adest*, nescire videtur suam exuri manum, spectat suae interitum, ac si sit aliena; *amat ejus funus nobile*, gaudet ob gloriam inde nascentem, quod contempto eam dolore ita comburit ac funera solent in rogis. Illa *pascitur*, fruitur et versatur *totis sacris*, toto igne, in ara tanquam in sacris incenso, in quem jam lassum admiratione et fortitudini cedentem (minuitur enim) sinistra quoque, *saevior*, cum una restaret, sese inmisisset, si ei vel invitae ista poena non fuisset negata. Ut enim verum Scaevolam Porsenna, ita hunc fictitium impe-

imperator ab ignibus amoveri jubebat. Post tale decus scire piget, quid ista dextra ante fecerit; dicendum erat: quid commiserit, ut poena hac esset adficienda; sed non vult Martialis scelerati hujus scire maleficia, ne forte animi fortissimi admiratio minuatur; *quam vidi manum*, qualem ejus vidi fortitudinem, mirari satis mihi est. Minus admiratur post Domitiani mortem:

In matutina nuper spectatus arena
 Mucius, imposuit qui sua membra focis;
 Si patiens, fortisque tibi, durusque videtur,
 Abderitanae pectora plebis habes.
 Nam cum dicatur tunica praesente molesta:
 Ure manum; plus est dicere: non facio.

Usserat igitur manum, ne totus in *tunica molesta* arderet, quae inventum fuit saevitiae ad supplicium maleficorum; pice aliisque alimentis ignium illitam infectamque cogebantur induere, ut vivi arderent.

Die Ordnung der öffentlichen Prüfung aller und der Redeübung
unsrer jüngern Schüler ist folgende:

Donnerstag den 24ten September, Vormittags um 9 Uhr.

C h o r a l.

Darauf folgt:

1. die erste Religions - Classe.

Zwischen den Lectionen tragen kleine Gedichte vor:

Moritz Friedrich Kattner aus Barottwitz bei Breslau.

Ernst Eduard Mübler aus Scheidelwitz bei Brieg.

2. die erste lateinische Classe. (Dicht.)

Guido Theodor Laube aus Brieg.

Carl Wilhelm Tieftrunk aus Brieg.

3. Deutsche Literatur, erste Classe,

Friedrich Wilhelm Kurtz aus Endersdorf bei Grottkau.

Gustav Erdmann Schott aus Constadt.

4. Griech. zweite Classe.

Friedrich August Dommer aus Klein-Althammer bei Cosel.

Ludwig Wilh. Emil Hoffmann aus Brieg.

5. Arithmet. erste Classe.

Carl Ludwig Fachmann aus Petrikau.

Carl Gustav Reinsch aus Ohlau.

Nachmittags um 2 Uhr:

Chorgesang.

Carl Schellenberg aus Hermsdorf.

1. Latein, fünfte Classe.

Julius Hugo Adelbert v. Goldfus aus Haynau.

August Heinrich Reinhard v. Wrochem aus Ratibor.

Gustav Leopold v. Ohlen aus Leobschütz.

2. Geo-

2. Geographie, zweite Classe.
Friedrich August Eduard Jacob aus Potsdam.
Emanuel Ferdinand Hensel aus Wansen.
3. Vierte deutsche Classe.
Wilhelm Alexander Theodor Meese aus Brieg.
Adolph Mayer aus Bankau bei Creutzburg.
4. Latein, vierte Classe.
Eduard Ferd. Wilh. Cammler aus Kalisch.
Job. Gottfried Brieger aus Buchitz bei Löwen.
Carl Julius Steinacker aus Kottwitz bei Breslau.
Traugott Landeck aus Brieg.

Freitag, den 25ten September, Vormittags 9 Uhr:

C h o r a l.

1. Religion, zweite Classe.
 Kleine Gedichte tragen vor:
Gustav Müller aus Brieg.
Eduard Olavski aus Brieg.
2. Naturgeschichte, erste Classe.
Carl Mörbel aus Brieg.
Heinrich Freund aus Brieg.
3. Latein, zweite Classe.
Hermann v. Prittwitz aus Kreisewitz.
Heinrich Kattner aus Barottwitz bei Breslau.
4. Griechisch, dritte Classe.
Albert v. Gladis aus Brieg.
Heinrich Zwirner aus Jakobswalde bei Cosel.
5. Latein,

5. Latein, erste Classe. (Pros.)

Ernst Pochhammer aus Tarnowitz.*Friedrich Lessing* aus Namslau.

Nachmittags um 2 Uhr:

Chorgesang.

Julius v. Wrochem aus Ratibor trägt vor einige Stellen aus der Rede von Baumgarten-Crusius: das Kreuz.

1. Mathematik, zweite Classe.

Ernst Julius Büttner I. aus Brieg.*Friedrich Wilhelm Binner* aus Kalisch.

2. Geschichte, zweite Classe.

Carl Friedrich Bogatsch aus Brieg.*Carl Friedrich Hanke* aus Oders bei Troppau.

3. Latein, dritte Classe.

Heinrich Diego Padiera I. aus Tarnowitz.*Ernst Friedrich Zwirner I.* aus Jakobswalde bei Cosel.

4. Physik, erste Classe.

Carl Gustav Seyffert aus Brieg.*Carl Wilhelm Hoffmann III.* aus Creutzburg.*Rudolph Frosch* aus Bischdorf bei Pitschen trägt einige Züge aus dem Leben Karls des Großen vor und dankt, im Namen seiner Mitschüler, der Versammlung für ihre gütige Gegenwart.

Schlussgesang des Chors.

Die verehrten Gönner und Freunde unsers Gymnasiums lade ich hierdurch gehorsamst und ergebenst ein, bei den Prüfungen unsrer Zöglinge uns die Ehre ihrer Gegenwart zu schenken. Brieg, den 23ten Sept. 1818.

Dr. Friedr. Schmieder.

18

5. Latein, ers
Ernst Poch
Friedrich

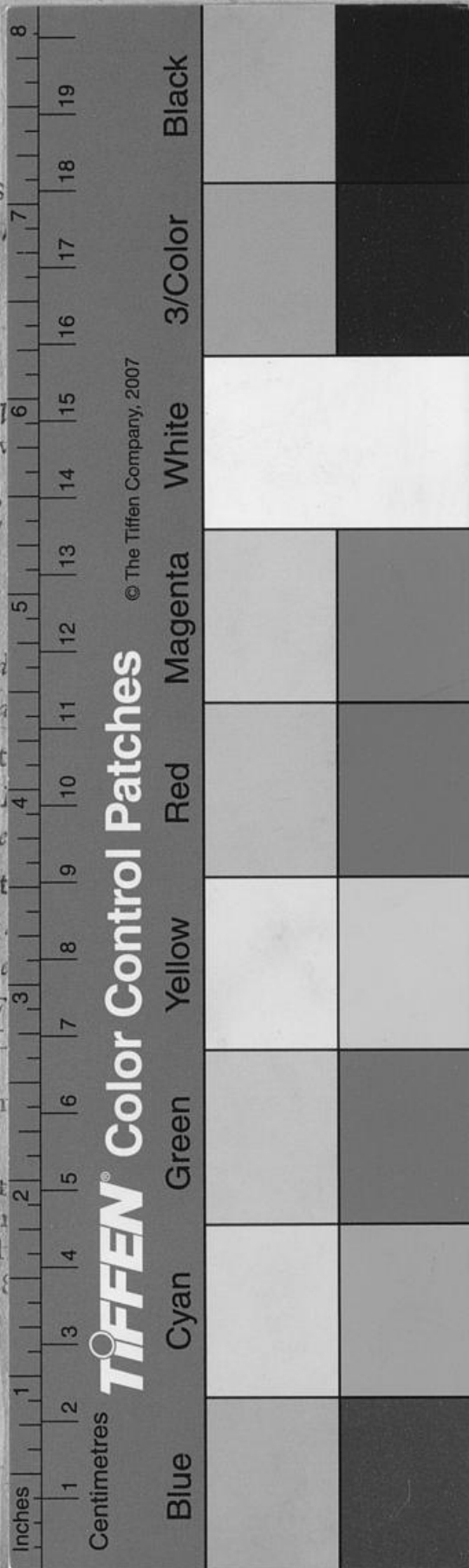
Julius v. I
Rede v
1. Mathematik,
Ernst Jul
Friedrich

2. Geschichte,
Carl Fried
Carl Friea

3. Latein, drit
Heinrich
Ernst Frie

4. Physik, erst
Carl Gust
Carl Wilhe
Rudolph F
dem I
seiner
genwar

Die verehrt
hierdurch gehor
Zöglinge uns d
23ten Sept. 1818

einige Stellen aus der
euz.

r:

par,

ide bei Cosel.

rg.

trägt einige Züge aus
l dankt, im Namen
für ihre gütige Ge-

rs.

Gymnasiums lade ich
len Prüfungen unsrer
erken. Brieg, den

tiedr. Schmieder.